

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 102. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359705104/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

eget Liv, der ligger til Grund for denne Roman. Bogen behandler en Kvindes pligtstrengte Forsagen af et lykkeligt Ægteskab — Erindringen om Forfatterindens ungdommelige Afkald paa Montmorency's Haand, afgav her en Virkeligheds-Baggrund. Men Bogens egenlige Indhold er dog den elskende Kvindes Kamp mod Samfundet for sin Lykke og Samfundsdømmens raa Tilintetgørelse af den Enkeltes Fred — og det var de friske Indtryk fra Forfatterindens sidste Leveaar, hendes Forhold til sin Mand og til Benjamin Constant, som her gav Bogen dens Holdning. Skilsmissen fra Baron Staël-Holstein havde skadet hendes Anseelse, Forholdet til Constant var næsten en offentlig Begivenhed og han var utvivlsomt Fader til hendes i Aaret 1797 fødte Datter Albertine, den senere Hertuginde af Broglie. Fru de Staël tvivlede sikkert, da hun skrev *Delphine*, intet Øjeblik paa, at Constant agtede at lyse denne Datter i Kuld og Køn ved et snarligt Ægteskab, men hvor rig og højtstillet hun end var og hvor meget Hensyn den offentlige Mening end tager til Rigdom og den dermed følgende Uafhængighed, saa følte hun dog bittert baade Klafferens snigende Forfølgelse og Farisæismens veloverlagte Attentater paa Rygtemord.

Delphine bærer det modløse og selvopgivende Motto, der røber sin Forfatterinde, Fru de Staëls Moder: «En Mand bør forstaa at trodse den offentlige Mening, en Kvinde at underordne sig den», et Motto, til hvilket Bogens Indhold svarer, men som dens Aand og selve dens Udgivelse ligefuldt modsiger. Thi den er et Indlæg for Berettigelsen af Skilsmisse og den udkom samme Aar som Napoleon afsluttede Konkordaten med Paven; den angriber det uopløselige Ægteskab og de kirkelige Løfter netop i det Øjeblik, da Lovene om Ægteskabet skærpedes og da Kirken genvandt en Del af sin gamle Magt.

Bogen svarer til sit Motto, forsaavidt som den igennem sin Heltindes Skæbne lærer, at den Kvinde, der selv efter nok saa ædelmodig og nok saa langvarig en Opofren af sit eget Vel, og om det saa blot var for at forhindre sin Elskedes Undergang, kommer udenfor Samfundets Rettesnor, redningsløst maa gaa til Grunde. Den modsiger dette Motto, forsaavidt som den skrigende Uretfærdighed i denne Skæbne taler stærkere end nogen Deklamation mod det Bestaaende om Samfundets Ufuldkommenhed og om Urimeligheden af den Magt til at kue og ulykkeliggøre, som Menneskenes Kortsynethed og Umandighed har tildelt for-

ældede Indretninger, under hvis Tryk Delphine knuses. Hun skildres straks fra Begyndelsen af som et højere Væsen, ren, hjertensgod, livfuld og ved selve sin Renhed hævet over Samfundets farisæiske Moral. Ingen Scene maler smukkere Delphines Karakter end den, hvor en uheldig, ildt omtalt Kvinde en Aften træder ind i Tuileries-Salen og alle Damerne øjeblikkeligt rejser sig fra deres Stole for at gaa over paa den anden Side, saa et stort aabent Rum danner sig om den udpegede Stakkel. Delphine alene gaar da tvers over Gulvet og sætter sig ved Siden af den, paa hvem alle de andre Kvinder kappedes om at kaste den første Sten.

Ved en Række af vel sorte Opspind og Rænker lykkes det en af Bogens Hovedpersoner, en kvindelig Talleyrand, at fjerne Delphine fra hendes Elskede og at forene ham med et Delphine stik modsat Væsen, den kolde og kirkefromme Mathilde, der ovenikøbet, uden at Nogen aner det, af den Forraadte modtager den uhyre Medgift, ved Hjælp af hvilken Ægteskabet bringes i Stand. Da Bedraget opdages og alle Rænkerne ligger aabne for Synet, er Mathilde og Léonce forenede og til det unaturligste Par. Omkring dette Par er i Bogen nogle andre ligesaa afskyelige Ægteskaber og ligesaa uheldige Kærlighedshistorier grupperede for at fremhæve Hovedtanken tilstrækkelig stærkt. Henri de Lebonsei, hvis Skikkelse er et forskønt Portræt af Constant, kan ikke forenes med sin Elskede før efter hendes Skilsmisse fra en Mand, med hvem hun efter sine egne Ord ikke kunde leve uden at opgive alt Godt og Ædelmodigt i sit Væsen, og Hr. de Serbellane staar i et ligesaa haabløst Forhold til Thérèse d'Ervins som Delphine til Mathildes Ægtemand.

Som et saa rent og opofrende Væsen er Delphine fremstillet, at Tanken om Muligheden af en Forening med Léonce, der nødvendigvis vilde gøre Indgreb i hans Hustrus Lykke, af hende vises tilbage med en saadan Styrke, at hun aldrig tillader ham endog blot at dvæle ved denne Tanke. Tvertimod hun beroliger ham; hun henviser ham til en dybere Moral og Religion end den, hvori han som Barn af det nylig bortgangne 18de Aarhundrede lever: «Léonce, jeg troede ikke hos dem at finde en saadan Ligegyldighed for religiøse Ideer. Jeg vover at gøre Dem Bebrejdelser derfor. Deres Moral er kun grundet paa Æren; De vilde have været meget lykkeligere, om De havde hyldet de simple og sande Grundsætninger, som underlægger vore Hand-